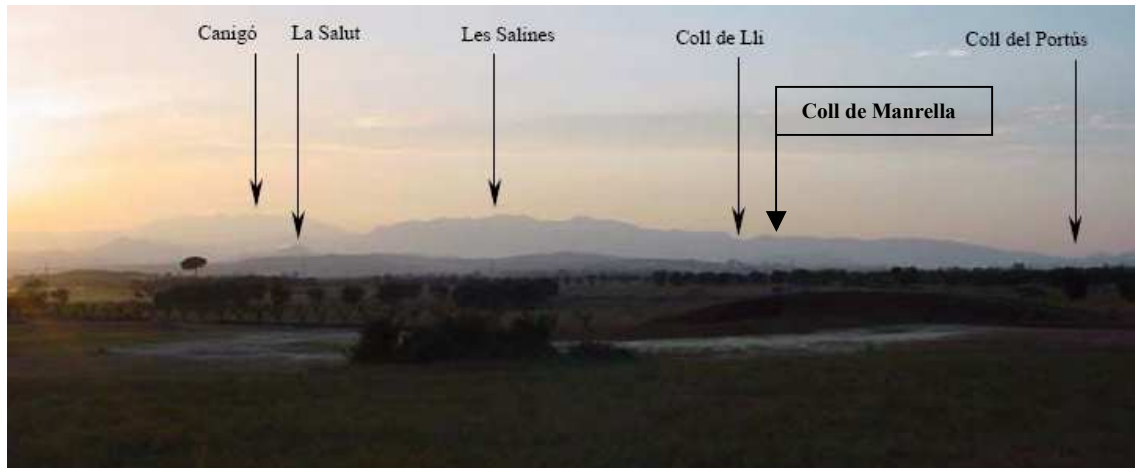

LES SALINES. L'EXILI

Coll de Manrella.

Es troba a 732 m d'altitud. Forma part del terme d'Agullana.

La part més oriental de la Serralada dels Pirineus, que emmarca l'Alt Empordà pel Nord, ha estat traspassada d'una banda a l'altra per grups humans des de l'època prehistòrica.

Com va observar l'historiador francès Pierre Vilar, el Pirineu, més que una barrera geogràfica ha estat un espai de pas, comunicant els dos territoris pels seus corredors naturals.

Al llarg dels segles hi han caminat pobles transhumants, pastors, exèrcits invasors, altres invasors que portaren noves civilitzacions i cultures, i també homes i dones que fugint de la guerra i les seves conseqüències van haver de fer el camí de l'exili. Tots ells han travessat aquestes muntanyes fent camí pels seus colls i valls entre els que actualment es troben els estats francès i espanyol.

Observant el perfil dels Pirineus de la foto situem el massís del Canigó, el santuari de la Salut, i la serra de les Salines (amb el coll de Lli, el coll de Manrella i el coll de Pertús).

Fixem-nos en el Coll de Manrella, lloc on comença el nostre itinerari per Les Salines.

LA FRONTERA I EL TRACTAT DELS PIRINEUS

L'any 1659, en acabar la Guerra de Successió, es va signar la pau entre França i Espanya, tot establint, amb el Tractat dels Pirineus, on havia de ser la frontera entre ambdós països.

França va incorporar al seu territori el Rosselló, el Conflent i 33 pobles de la Cerdanya.

Encara van haver de passar més de dos-cents anys (fins el 1866 amb els Tractats de Baiona), per traçar la frontera tal com la tenim actualment.

Llavors es van definir exactament els límits i es decidí assenyalar la frontera amb fites numerades o mugues.

LES MUGUES

A prop del lloc on som hi ha d'haver la muga 559. Però es troba oculta per les bardisses i no es deixa veure.

Les mugues són marques de pedra numerades que serveixen per assenyalar els límits fronterers. Daten del 1868.

La muga núm. 1 es troba al País Basc.

La núm. 557 al Coll de Lli.

I la 559 al Coll de Manrella.

A l'Alt Empordà hi ha 35 mugues.

EL TOPÒNIM LA MUGA

La paraula “muga” ens fa pensar en el nom d'un riu d'aquesta comarca.

Hi ha tot un debat sobre l'origen del nom del riu LA MUGA.

Tindriem dos possibles orígens:

1. Que el nom vingués del llatí *SAMBUCA* o *SAMBROCA* amb que els romans denominaren el curs fluvial de l'actual La Muga. I per degeneració del nom, al llarg dels anys, es convertís en SAM (*la*) BUCA (*muga*).
2. Muga en basc significa frontera.

El cert és que el riu La Muga ha estat límit fronterer en diverses etapes històriques. Així es creu que podria haver estat el límit de la Marca Hispànica durant un temps. Sabem que el castell de Les Escaules, situat sobre La Muga, era un castell de frontera entre els comtats d'Empúries i de Besalú, i que el curs fluvial servia de frontera física.

El topònim muga i mugues és força abundant a Catalunya i al Pirineu. Agents de la Guàrdia Civil i de la Gendarmeria francesa revisen cada any des del 1866 les mugues, els punts fronterers exactes que marquen la divisió entre Espanya i França.

L'EXILI DE LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

Entre els anys 1936 i 1939 va tenir lloc la Guerra Civil espanyola, entre nacionals (partidaris del règim dictatorial del general Franco, qui va iniciar la guerra amb un cop d'estat militar) i republicans (seguidors dels principis democràtics de la República que governava des del 14 d'abril de l'any 1931).

Els últims mesos de la guerra, a l'hivern del 1938-39, amb l'ofensiva de l'exèrcit franquista a Catalunya, va augmentar el nombre de refugiats que arribaven a aquestes contrades camí de l'exili. Milers de refugiats republicans (homes, dones i criatures) espanyols i catalans es van exiliar cap a França, fugint a peu pels colls de Lli, de Manrella i del Pertús.

Militars i civils, a centenars, s'enfilaven muntanya amunt, deixant pel camí els béns més valuosos que havien pogut salvar, però que inevitablement haurien d'abandonar. Alguns d'ells tornaren i d'altres no van tornar mai.

Entre aquestes persones que fugien perseguits pel nou règim polític i militar cap a la terra d'acollida que va ser França en aquell temps, hi havia els representants polítics de Catalunya, com el president de la Generalitat Lluís Companys, i també molts personatges destacats de la cultura, com el pintor Pablo Picasso i el músic Pau Casals.

L'hivern de 1939, La Vajol va passar uns dies de gran activitat política i fou seu, conjuntament, de la Presidència de la República i de la Presidència del Govern. A quatre passos de La Vajol hi havia l'Estat Major, el Ministre d'Estat i el President de la Generalitat. El dia 1 de febrer hi arribà el President de la República, Manuel Azaña. Quatre dies després el President sortia cap a França. El mateix dia que Azaña traspassava la frontera, una hora després, ho feien Lluís Companys i el lehendakari basc Aguirre. Anaven a peu i a mig camí trobaren a Joan Negrin que baixava d'acomiar al President de la República.

Dalt del Coll de Manrella, l'any 1981 s'hi va inaugurar el monument al president Lluís Companys i a totes les persones de l'exili republicà. De fet en Lluís Companys juntament amb el lehendakari José Antonio Aguirre, van passar la frontera pel coll de Lli, a uns pocs quilòmetres cap a l'oest.

Observem el monument. Hi ha un text de Carles Rahola.

El 15 de març de 1939 moria afusellat a Girona Carles Rahola
 (Cadaqués, 1881 - Girona, 1939), gran pensador, escriptor i historiador.

Llegim-lo en veu alta. Reflexionem plegats sobre el que diu.

*****